

Contract Parc Adula

Capetel B

Emprema fasa da gestiun da 10 onns (2018—2027)

Roveredo, ils 15 da settember 2016

Parc Adula
Residenza al Mai, Strada Cantonale
CH-6535 Roveredo
Tel +41 (0)91 827 37 65
info@parcadula.ch, www.parcadula.ch

Impressum

Incumbensai:

Dr. iur. Gieri Caviezel, advocat, Vincenz & Partner, Cuera
Hansruedi Diggelmann, Planung|Vernetzung|Entwicklung, Turitg

Redacziun:

Gieri Caviezel e Hansruedi Diggelmann, en collaboraziun culs purtaders dil Parc Adula, Roveredo, e lur ulteriurs incumbensai tier las singulas tematicas davart la garanzia da qualitat dalla zona centrala.

Correcturas dapi l'exposiziun da cooperaziun 2015:

Dallas correcturas ch'ein vegnidas fatgas suenter l'exposiziun da cooperaziun 2015 el capetel B san ins prender envesta tiel center da gestiun dil Parc Adula nua ch'ins sa era retrer ellas.

CUNTEGN

Contract dil Parc Adula	4
1 Vischnauncas dil parc sco partenarias da contract.....	4
2 Perimeter e zonaziun	4
3 Intent dil parc nazional	4
4 Finamiras strategicas per la fasa da menaschi da 10 onns	5
5 Garanzia territoriala	5
6 Incumbensas dalla purtadra	6
7 Contribuziuns dils commembers ed autras contribuziuns dallas vischnauncas dil parc...	6
8 Midadas dil contract dil parc.....	6
9 Dissoluziun dil contract dil parc	7
10 Delegaziun cumpetenta	7
11 Entrada en vigur, cuoz e renovaziun	7
12 Annexas.....	7
Statuts Parc Adula	8
Annexas tiel contract dil parc: Reglament d'utilisaziun zona centrala	14
Annexas tiel reglament d'utilisaziun....	25

Contract dil Parc Adula

Contract denter las vischnauncas dil parc e l'Uniun Parc Adula (purtadra dil parc naziunal Parc Adula)

1 Vischnauncas dil parc sco partenarias da contract

- 1.1. Las vischnauncas che suttascrivan separticipeschan al Parc Adula, in parc naziunal tenor artechel 23f dalla lescha federala davart la protecziun dalla natira e dalla patria (LNP). Sco vischnauncas dil parc ein ellas commembras dall'Uniun Parc Adula.
- 1.2. Resalvau che tuttas vischnauncas lubeschan el, cumpeglia il parc naziunal territoris ellas suandontas vischnauncas: Acquarossa, Serravalle, Blegn, Disentis/Mustér, Medel/Lucmagn, Sumvitg, Trun, Val S. Pieder, Lumnezia (Vrin), Valrein, Nufenen, Spligia, Mesocco, Soazza, Buseno, Calanca, Rossa.

Annexa 1: Carta generala perimeter dil parc

- 1.3. Cun quest contract fixeschan las vischnauncas dil parc partecipadas e l'Uniun Parc Adula ils principis pil svilup dil parc naziunal duront l'emprema fasa da menaschi da 10 onns.
- 1.4. Cul consentiment al contract retscheiva igl organ cumpetent dalla vischnaunca la cumpetenza da definir in delegau il qual representa ils interess dalla vischnaunca ella radunonza da delegai tenor ils statuts dall'Uniun Parc Adula.
- 1.5. Basa la pli impurtonta pil cuntegn dil contract ein ils artechels 23e ff. dalla lescha federala davart la protecziun dalla natira e dalla patria (LNP) e l'ordinaziun davart ils parcs da muntada naziunala (OPar).
- 1.6. Ils dretgs politics dalla populaziun e las cumpetenzas dallas vischnauncas partecipadas restan ils medems.

2 Perimeter e zonaziun

- 2.1. Il parc naziunal Parc Adula secumpona da:
 - a) ina zona centrala nua la natira vegn surschada a sesezza e cun access limitau pil generaleesser (art. 23f alinea 3 lit. a LNP, art. 17 OPar);
 - b) ina zona circumdonta nua che la cuntrada culturala vegn cultivada en accord culla natira e nua che la qualitat da natira e cuntrada vegn mantenida (art. 23f alinea 3 lit. b LNP, art. 18 OPar).
- 2.2. Aschinavon ch'igl ei necessari vegn il perimeter dil parc cun zona circumdonta e zona centrala tenor annexa 1 fixaus els plans directivs corrispundents dils cantuns Grischun e Tessin ed els plans d'utilisaziun dallas vischnauncas dil parc.

3 Intent dil parc naziunal

- 3.1. Tenor art. 23f LNP porscha il parc naziunal a fauna e flora spazis da viver intacts. El ha da survir al svilup natural dalla cuntrada, alla recreaziun sco era all'educaziun ambientala, plinavon al svilup economic e la perscruttaziun scientifica, specialmein davart fauna e flora indigena sco era davart il svilup natural dalla cuntrada. Igl intent seresulta ultra da quei ord ils statuts dall'Uniun Parc Adula.

- 3.2. Co las vischnauncas prendan a mauns il svilup persistent el senn da cefra 4.4 (ecologia, economia e societad) ein ellas sezzas responsablas.

4 Finamiras strategicas per la fasa da menaschi da 10 onns

- 4.1. Las vischnauncas dil parc drezzan las activitads en lur sparta da cumpetenzza sil svilup persistent tenor cefra 4.4.
- 4.2. Ellas motiveschan la populaziun sco era interpresas localas ed instituziuns da medemamein s'engaschar per quei svilup.
- 4.3. Cun vesta sil project dil parc sco entir sustegnan ellas la purtadra dil parc enten coordinar projects e mesiras singulas denter tuttas vischnauncas, cullas instituziuns ella sparta dil svilup regional sco era culs uffecis cumpetents dils cantuns Grischun e Tessin. Per anflar las meglieras sliigiuziuns pusseivlas tgiran las vischnauncas dil parc in dialog aviert el senn dalla persistenza. Tier projects cun considerablas consequenzas economicas, ecologicas, socialas e turisticas s'engaschan ellas da comunicar ad uras ed aviertamein cun tedlar las vestas diversas. Per saver pesar giu els in encunter l'auter vegnan avantatgs e disavantatgs presentai da maniera objectiva.
- 4.4. Projects ed activitads dalla purtadra dil parc sedrezzan equilibradamein tenor las finamiras strategicas dil parc naziunal:
- a) Garantir il svilup liber dalla natira ella zona centrala;
 - b) Mantener e sviluppar las aultas valurs culturalas e dalla natira sco era tgira dalla cuntrada cultivada risguardond la funcziun neutrala dalla zona circumdonta;
 - c) Promover la colligiuziun cullas regiuns e la cunsciencia per lur valurs;
 - d) Sustener la perscruttaziun da basa e la perscruttaziun applicada ella zona centrala e la zona circumdonta;
 - e) Sustener ed organisar mesiras per augmentar la creaziun da valur regiunala (energia, mistregn, agricultura, forestalessen, turissem);
 - f) Promover ina agricultura ed in forestalessen innovativ e drizzaus viers gl'avegnir;
 - g) Valurisar il territori dil parc cun agens products e survetschs sco purschidas turisticas datier da natira e cultura;
 - h) Sustener la vendita da rauba e survetschs ord il territori dil parc;
 - i) Sustener ed organisar cooperaziuns ed innovaziuns enteifer ed ordeifer il parc;
 - j) Sviluppar vinavon e realisar l'educaziun ambientala da cuminonza cun instituziuns existentas;
 - k) Promover l'utilisaziun persistenta dallas resursas natirals ed ina relaziun persistenta cun energia e mobilitad.
- 4.5. Las finamiras detagliadas per la fasa da menaschi da 10 onns ein descrettas el plan da management. Ils projects singuls per la realisaziun ein inclusas ella planisaziun da 4 onns per la perioda da program corrispundenta (fegls da project e plan da finanzas).

5 Garanzia territoriala

- 5.1. Ils cantuns Grischun e Tessin determineschon el plan directiv cantunal las parts dalla zona centrala e circumdonta situada sin lur territori. El text dil plan directiv fixeschan els las finamiras ed ils principis che valan sco ligions per la autoritads.
- 5.2. La norma regulatorica per las surfatschas enteifer la zona centrala vegn determinada cul reglament per la zona centrala e stabilida ella planisaziun d'utilisaziun.

Annexa 2: Reglament d'utilisaziun zona centrala (regulaziun d'utilisaziun ella zona centrala per tuttas vischnauncas participadas)

6 Incumbensas dalla purtadra

- 6.1. Sco purtadra dil project tenor artechel 25 OPar ei l'Uniun Parc Adula responsabla pil menaschi e la garanzia da qualitat dil parc naziunal.
- 6.2. La purtadra dil parc s'oblighescha d'impunder sias resursas entir ed entratg per realisar projects per contonscher las finamiras formuladas en cefra 4.4. Per la selecziun e priorisaziun da projects risguarda l'uniun-purtadra propostas e damondas dallas vischnauncas, dallas vischnauncas burgheisas, dalla populaziun, dils uffecis e posts publics sco era d'instituziuns, posts e d'autras persunas dil dretg privat che sesanflan el perimeter dil parc ni ordeifer quel, che han denton in interess vid il parc. La realisaziun succeda en collaboraziun cun tuts ch'ei participai e pertuccai decisiv, oravontut las vischnauncas, las vischnauncas burgheisas, la populaziun, ils uffecis regionalis e cantunals sco era cun differentas gruppas d'interess, uniuns ed associaziuns.

7 Contribuziuns dils commembers ed autras contribuziuns dallas vischnauncas dil parc

- 7.1. Las vischnauncas dil parc pagan la contribuziun annuala da commembradi che la radunonza da delegai fixescha e ch'ei stabilida els statuts dall'Uniun Parc Adula.
- 7.2. Cun contribuziuns extraordinarias ni en fuorma d'atgnas lavurs buca indemnizadas separticipeschan ella plinavon als projects dalla purtadra dil parc. Risguardond igl uorden legal dallas cumpetenzas e la situaziun concreta dils interess vegnan quellas contribuziuns regladas individualmein cun contract denter las vischnauncas participadas e la purtadra dil parc.

8 Midadas dil contract dil parc

- 8.1. Duront siu temps da cuoz sa il contract dil parc da principi buca vegnir midaus.
- 8.2. Excepziuns ein pusseivlas els suandonts cass:
 - a) Midadas unicatein formalas e linguisticas sa la suprastonza dall'Uniun dil parc far sche quei ei necessari per garantir la coerenza denter contract dil parc e plan da management. Tuttas vischnauncas dil parc vegnan informadas davart la midada.
 - b) Tier fusiuns da vischnauncas dil parc, denter ellas ni cun vischnauncas ordeifer il territori dil parc, ch'ei buca cumbinadas cun ina adattaziun dil perimeter dil parc ni dil perimeter dalla zona centrala, sa la suprastonza dalla purtadra dil parc far las midadas formalas necessarias el contract dil parc e sias annexas.
 - c) Midadas dil perimeter dil parc e midadas dil perimeter dalla zona centrala san vegnir fatgas all'entschatta d'ina nova perioda da program, quei sche votantas e votants dallas vischnauncas pertuccadas e la radunonza da delegai dalla purtadra approbeschan ei.

9 Dissoluziun dil contract dil parc

- 9.1. Il contract dil parc sa vegnir visaus sil pli baul silla fin da siu temps da valeivladad.
- 9.2. Ina dissoluziun dil contract dil parc ei pusseivla els suandonts cass:
- a) La confederaziun conceda buca il label dil parc ni revochescha quel alla purtadra dil parc duront il cuoz dil contract.
 - b) Las contribuziuns finanzialas dalla confederaziun ni dils cantuns Grischun e Tessin vegnan reducidas duront il cuoz da quei contract dil parc en ina dimensiun che impedescha da realisar ils projects planisai.
 - c) Las cundiziuns generalas legalas dil Parc Adula semidan sil scalem confederaziun e cantuns en ina dimensiun che renda insupportabel allas partidas da contract da cuntinuar il contract dil parc.
- 9.3. Per sligiar anticipadamein il contract dil parc drova ei il consentiment da 2/3 dallas vischnauncas dil parc ed ella radunonza da delegai da 3/4 dils delegai. Ei resta reservada la sligiazion tras la dertgira.

10 Delegaziun cumpetenta

Las vischnauncas dil parc delegheschan all'Uniun Parc Adula per mauns da cantuns e confederaziun la cumpetenza d'elaborar e d'approbar il plan da management per mintgamai la proxima fasa da menaschi da 10 onns. Il medem vala per las planisaziuns da 4 onns davart las periodas da program.

11 Entrada en vigur, cuoz e renovaziun

- 11.1. Il contract dil parc entra en vigur igl 1 da schaner 2018 cullas suttascripziuns dallas vischnauncas dil parc che approbeschan el e dalla suprastonza dall'Uniun Parc Adula.
- Annexa 3:** Fegl cullas suttascripziuns (tabella cullas indicaziuns davart l'approbaziun dil contract dil parc dallas singulas vischnauncas ed il conclus dall'Uniun Parc Adula davart il contract)
- 11.2. Il contract dil parc vala tochen alla fin dalla fasa da menaschi da 10 onns per la quala la confederaziun conceda al Parc Adula il label „Parc Naziunal“.
- 11.3. Per sia prolungaziun sto il contract dil parc vegnir presentaus danovamein per l'approbaziun a votantas e votants da tuttas vischnauncas dil parc.

12 Annexas

1: Carta generala perimeter dil parc

2: Reglament d'utilisaziun zona centrala (reglaziun d'utilisaziuns ella zona centrala per tuttas vischnauncas pertuccadas)

3: Fegl cullas suttascripziuns (tabella cun indicaziuns davart l'approbaziun dil contract dil parc dallas vischnauncas ed il conclus dall'Uniun Parc Adula davart il contract).

Statuts Uniun Parc Adula

I. Disposiziuns generalas

Artechel 1 Num e sedia dall'Uniun

1. Tenor ils statuts presents ed el senn digl artechel 60 ff. dil cudisch civil svizzer (CCS) exista alla sedia dalla gestiun resp. dalla direcziun enteifer il perimeter dil parc in'Uniun cul num Parc Adula ch'ei buca orientada al gudogn.
2. L'Uniun ei registrada el register da commerci.

Artechel 2 Intent e finamiras

1. Intent dall'Uniun eis ei da gestiunar in parc nazional (Parc Adula) el senn dalla lescha federala davart la protecziun dalla natira e dalla patria (artechel 23e ff. LNP).
2. El rom da questa intenziun suonda ella las suandontas finamiras surordinadas:
 - a) Mantener e sviluppar vinavon las valurs da natira, cuntrada e cultura;
 - b) Rinforzar l'economia regiunala praticada da maniera persistenta, oravontut era il turissem persistent, e promover la vendita da rauba e survetschs ord il territori dil parc;
 - c) Promover l'identitad regiunala e promover ina stretga collaboraziun denter las regiuns;
 - d) Entretschar el territori dil parc acturs da differentas spartas;
 - e) Coordinar las finamiras dil parc cullas finamiras dil svilup regiunala e dallas organisaziuns turisticas regiunalas;
 - f) Sensibilisaziun ed educaziun ambientala.

Artechel 3 Lungatgs

Ils lungatgs dall'Uniun ein tudestg, talian e romontsch sursilvan.

Ils statuts ed il contract dil parc vegnan redigi en treis lungatgs, auters impurtonts documents ufficials dalla purtadra dil parc vegnan screts en tudestg e talian.

II. Commembradi

Artechel 4 Commembers

1. Commembers ein las vischnaucas politicas dil territori communal sil qual il perimeter dil Parc Adula ei situaus cumplet ni parzialmein (vischnaucas dil parc).
2. Tiarzas personas san daventar commembras futuras sch'ellas pagan ina contribuziun annuala da fauttur da frs. 100. Pervia da lur commembradi han commembers fauteurs negins dretgs specials da conceder.

- Artechel 5 Aquist dil commembradi
1. Las vischnauncas aquistan lur commembradi cull'entrada a caschun dalla radunonza da fundaziun. Il commembradi sco vischnaunca dil parc ei ligiada vid la suttascripziun dil contract dil parc.
 2. La radunonza da delegai recepescha novas vischnauncas dil parc sin damonda dalla vischnaunca corrispudenta.
 3. Commembers fauturs aquistan lur commembradi culla declaraziun d'entrada.
- Artechel 6 Scadenza dil commembradi/exclusiun
1. Il commembradi d'ina vischnaunca dil parc scada culla visada dil contract dil parc. Quella da commembers fauturs scada culla visada explicita dil commembradi ch'ei pusseivla da tut il temps ni cun buca pagar la contribuziun minimala da fautur.
 2. Commembers che extreschan piardan lur dretgs vid la facultad dall'Uniun.
 3. La radunonza sa excluder vischnauncas dil parc che violeschan igl intent dall'Uniun, che cunterfan da maniera massiva als interess dall'Uniun ni che pagan buca la contribuziun.

III. Organisaziun

- Artechel 7 Organs dall'Uniun
- L'Uniun secumpona dils suandonts organs:
- a) la radunonza da delegai,
 - b) la suprastonza,
 - c) la direcziun,
 - d) las cumissiuns specialas permanentas ed
 - e) il revisurat.

- Artechel 8 Radunonza da delegai
1. La radunonza da delegai ei igl organ suprem dall'Uniun.
 2. La radunonza da delegai secumpona dils delegai dallas vischnauncas dil parc; mintga vischnaunca ei representada cun in delegau. Las vischnauncas defineschan lur delegai e regleschan la substituziun da lezs.
 3. La radunonza da delegai ordinaria ha liug ina gada ad onn sil pli tard la fin da zercladur.
 4. Igl invit alla radunonza da delegai ha la suprastonza da tarmetter silmeins 30 dis ordavon a scret e cun indicar la gliesta dallas tractandas e las propostas.
 5. Scadina radunonza da delegai ch'ei convocada conform agl uorden ei habla da prender conclus. All'entschatta informescha il president contas vuschs ch'ei presentas. Ina proposta vala sco acceptada sch'ella reunescha dapli che la mesadad dallas vuschs presentas. Tier egualitad dallas vuschs vala la proposta sco refusada. Ei resta reservada alinea 7.
 6. Tier elecziuns vala la maioritad relativa.

7. Conclus tenor artechel 10 alineia 2 lit. a – c dils statuts pretendan l'approbaziun da 3/4 da tuts delegai.
8. Mintga delegau ha il dretg da far propostas per mauns dalla proxima radunonza da delegai e da pretender che objects da tractativas vegnan recepi ella gliesta da tractandas, quei aschinavon che la radunonza ei cumpetenta persuerter. Las propostas ston vegnir inoltradas silmeins dus meins avon la proxima radunonza da delegai.
9. La suprastonza dall'Uniun ni treis commembers san pretender da tut temps, cun indicar las tractandas, ch'ei vegn organisau enteifer dus meins ina radunonza extraordinaria dils commembers.

Artechel 8a Delegai supplementars dallas vischnauncas cun zona centrala

1. Ils delegai supplementars per las vischnauncas cun zona centrala sin lur territori vegnan defini tenor la suandonta clav da repartiziun:
 - in delegau supplementar entochen 20 km² zona centrala
 - dus delegai supplementars cun 20-30 km² zona centrala
 - dreis delegai supplementars cun 30-40 km² zona centrala
 - quater delegai supplementars cun 40-50 km² zona centrala
 - tschun delegai supplementars cun dapli che 50 km² zona centrala
2. Las vischnauncas tessinesas cun dus ni daplirs delegai s'obligheschan da definir sco delegai silmeins in representant dallas vischnauncas burgheisas. Las vischnauncas tessinesas cun dapli che quater delegai s'obligheschan da definir sco delegai silmeins dus representants dallas vischnauncas burgheisas.

Artechel 9 Quota dallas vuschs

Mintga delegau ha ina vusch.

Artechel 10 Cumpetenzas dalla radunonza da delegai

1. La radunonza da delegai elegia:
 - a) il president/la presidenta, il vicepresident/la vicepresidenta ed ils ulteriurs commembers da suprastonza;
 - b) ils commembers dallas cumissiuns specialas permanentas;
 - c) il revisurat.
2. La radunonza da delegai concluda davart:
 - a) recepir sco era excluder vischnauncas dil parc;
 - b) relaschar e midar ils statuts;
 - c) statuir e midar il contract dil parc cullas vischnauncas dil parc inclus annexas;
 - d) la summa dallas contribuziuns dils commembers;
 - e) far emprests che cuozzan dapli ch'in onn;
 - f) sligiar l'Uniun inclus l'utilisaziun dalla facultad suenter che la liquidaziun ei fatga;
3. La radunonza da delegai approbescha:
 - a) la relaschada e la midada dils reglaments tenor artechel 17;
 - b) il rapport da gestiun dalla suprastonza e dallas singulas cumissiuns;
 - c) il quen annual (inclus descargar la suprastonza);
 - d) il preventiv;

- e) la planisaziun da quater onns cun plan da finanzas;
- f) il plan da management.

Artechel 11 Suprastonza

1. La suprastonza secumpona d'in president/ina presidenta, dil vicepresidente/la vicepresidente e treis tochen tschun ulteriurs commembers, ella ei igl organ executiv dall'Uniun.
2. Las differentas regions geograficas ed ils territoris linguistics dil parc naziunal dueien esser representai commensuradamein ella suprastonza. Las vischnauncas tessinesas han il dretg da silmeins dus representants ella suprastonza.
3. Sco secretari cun vusch consultativa funcziuna il menader/la menadra dalla direcziun.
4. Il presidi ed ils commembers dalla suprastonza vegnan elegi mintgamai per ina perioda d'uffeci da quater onns. Ultra da quei seconstituescha la suprastonza sezza.

Artechel 12 Incumbensas dalla suprastonza

1. La suprastonza mantegn ils interess dall'Uniun en tut ils fatgs pils quals la radunonza da delegai ei buca explicit cumpetenta. Ella ha oravontut las suandontas incumbensas:
 - a) Exequir ils conclus dall'Uniun e menar la gestiun en general;
 - b) Convocar la radunonza da delegai;
 - c) Decider davart purtar plogns, desister da tals e fixar entelgientschas;
2. Las cumpetenzas finanzialas dalla suprastonza sedrezzan tenor il reglament da gestiun.

Artechel 13 Direcziun

1. La suprastonza elegia la direcziun dalla gestiun. Quella secumpona d'in directur/ina directura e dus directurs/duas directuras substituets/as; ella engascha ils ulteriurs collaboraturas/collaboraturas.
2. La grondezia e cumposiziun dalla gestiun e sias incumbensas ei reglada el reglament da gestiun.

Artechel 14 Reglaziun dallas sottascripziuns

La sottascripziun giuridicamein valeivla per l'Uniun meinan collectiv en dus il president/la presidenta ni in auter commember dalla suprastonza ed il directur/la directura ni siu substitut/sia substituta.

Artechel 15 Cumissiuns

1. Las suandontas cumissiuns specialas permanentas sustegnan la suprastonza:
 - a) Cumissiun da perscruttaziun
 - b) Cumissiun da label

2. Las cummissiuns specialas permanentas secumponan da mintgamai silmeins tschun commembers, ellas seconstitueschan sezzas. L'actividad da quellas duas cummissiuns ei reglada en mintgamai in reglament.
3. Per tematicas specialas ni per singuls projects sa la suprastonza clamar cummissiuns accumpignontas. Las expensas per cummissiuns accumpignontas ston esser el preventiv. Lur actividad ed existenza ei limitada sil cuoz dall'incarica. Quellas cummissiuns san far propostas alla suprastonza, ein denton buca autorisadas da prender decisiuns independentamein.

Artechel 16 Revisurat

1. La radunonza elegia in revisur admess tenor las prescripziuns dalla lescha federala davart la controlla dils revisurs.
2. Il post da revisiun vegn elegius per in onn da gestiun. Siu uffeci finescha cul rapport dil davos quen annual. Ina reelecziun ei pusseviva.

Artechel 17 Reglaments

1. Il reglament da gestiun reglescha las incumbensas e l'organisaziun dalla gestiun sco era las cumpetenzas finanzialas dalla suprastonza, dalla direcziun e dallas cummissiuns specialas permanentas.
2. Ils reglaments davart la cummissiun da perscruttaziun e davart la cummissiun da label regleschan las incumbensas e l'organisaziun da quellas duas cummissiuns specialas permanentas.
3. Il reglament d'indemnisaziun reglescha las indemnisaziuns ed ils salaris dils organs dall'Uniun (artechel 7) e dils commembers da cummissiuns accumpignontas (artechel 15, alinea 3).
4. La suprastonza sa relaschar ulteriurs reglaments; els ein da presentar per l'approbaziun alla radunonza da delegai.

IV. Finanziaziun

Artechel 18 Procurar ils mieds finansials

Ils mieds finansials necessaris vegnan procurai cun:

- a) contribuziuns dalla confederaziun;
- b) contribuziuns dils cantuns Grischun e Tessin;
- c) contribuziuns dils commembers e dils commembers fauturs;
- d) entradas da sponsurs;
- e) ulteriuras donaziuns da tiarzas personas sco era legats;
- f) taxas en connex cul diever dil label;
- g) ulteriuras entradas dall'Uniun-purtadra, oravontut entradas ord il menaschi dil parc.

Artechel 19 Contribuziuns en special da commembers

1. La contribuziun obligatorica dils commembers vegn fixada mintg'onn ella norma da frs. 3 tochen frs. 9 per habitont. La contribuziun minimala d'ina vischnaunca dil parc ei frs. 1'000, la contribuziun maximala frs. 10'000.
2. La contribuziun minimala da commembers fauturs ei frs. 100.00. Quella contribuziun sa il commember fautur augmentar tenor plascher e fixar ella mintg'onn al termin da scadenza.

V. Ulteriuras disposiziuns ed entrada en vigur

Artechel 20 Restituziuns

Sch'in commember ni in commember fautur banduna l'Uniun, e sche l'Uniun vegn sligiada, exista negin dretg sin restituziun dallas contribuziuns pagadas.

Artechel 21 Diever dils mieds el cass che l'Uniun vegn sligiada

Sche l'Uniun vegn sligiada ni abolida ni sche gl'intent oriund dall'Uniun scroda, decida la radunonza da delegai davart il diever dalla facultad dall'Uniun.

Artechel 22 Responsabladad

Per las obligaziuns dall'Uniun ei sulettamein la facultad da quella responsabla. Ils commembers ein libers da scadinaz obligaziuns finanzialas persunalas, en special d'ina obligaziun da far in pagament supplementar.

Artechel 23 Dertgira cumpetenta

Eventualas difficultads denter singuls organs dall'Uniun ni denter organs e commembers davart l'applicaziun da statuts e reglaments liquideschan las dertgiras ordinarias alla sedia dall'Uniun.

Artechel 24 Entrada en vigur

Quels statuts entran en vigur cun lur approvaziun tras la radunonza da delegai ils (.....).

Annexas tiel contract dil parc: Reglament d'utilisaziun zona centrala

Reglaziun d'utilisaziuns ella zona centrala per tuttas vischnauncas participadas

Survesta dil cuntegn

I.	Camp d'applicaziun	16
II.	Dretg applicabel e midada dil reglament d'utilisaziun	16
III.	Realisaziun: Collaboraziun, contracts, indemniziuns	16
IV.	Publicaziun	17
V.	Applicaziun conforma al parc dad artechel 17 OPar	18
1.	Sendas e rutas dil parc	18
2.	Accompignament d'animals	18
3.	Vehichels e vehichels aviatics	19
4.	Edifecis e stabiliments	20
5.	Modificaziuns dil terren	21
6.	Utilisaziun agricola	21
7.	Uaul	22
8.	Pesca	22
9.	Catscha	23
10.	Rimnar	23
11.	Ulteriuras reglas davart il secunter ella zona centrala	24
12.	Signalisaziun	25

Annexas

A	Plan general zona centrala
B1	Sendas, rutas alpinas dil parc e secturs da dimora la stad
B2	Rutas alpinas dil parc igl unviern
C	Perimeter da pascular
D	Parts dil territori scumandau per la catscha protegidas integral e parzial
E	Repartiziun dil territori per cavar cristallas

Basa specifica tier tematicas singulas

- zu 1. Reit da sendas e rutas Parc Adula (ZHAW), rapport cuort 31-03-2015
- zu 6. Perimeter dallas alps cargadas ella zona centrala dil Parc Adula (Trifolium), 29-04-2015
- zu 7. Definiziun e potenzial dil cunfin digl uaul ella zona centrala dil Parc Adula (WSL),
dezember 2014.
- zu 9. Concept per interenziuns minimalas da catscha ella zona centrala Parc Adula (dr. Peter
Meile), 20-03-2014/20-01-2015 cun annexa dils 02-04-2015
- zu 10. Concept „Rimnar el Parc Adula“ (Camenisch & Zahner), 31-03-2015
- allg. Concept da perscruttaziun e monitoring Parc Adula (HCS), 31-03-2015

I. Camp d'applicaziun

1. La zona centrala cumpeggia las surfatschas ch'èin indicadas ell'annexa A sin territori dallas vischnauncas Rossa, Mesocco, Serravalle, Valrein, Blegn, Val S. Pieder, Lumnezia (Vrin), Sumvitg e Medel/Lucmagn.

Annexa A: Plan general zona centrala

2. La cunfinaziun exacta cun vigur ligionta dalla zona centrala èi determinada els plans zonals dallas singulas vischnauncas.

II. Dretg applicabel e midada dil reglament d'utilisaziun

1. Ella zona centrala restan applicablas las definiziuns respectivas dalla confederaziun, dils cantuns e dallas vischnauncas (leschas, ordinaziuns sco era determinaziuns che sebasan sin quellas sco territoris IFC inventari federal dallas cuntradas e dils monuments natirals d'impurtonza naziunala, zonas pil schurmetg dalla natira e.a.v.). Naven dall'entschatta dall'emprema fasa da menaschi èin da risguardar sigl entir territori dalla zona centrala supplementarmein ils camonds e scamonds ch'èin indicai en art. 17 dall'ordinaziun federala davart ils parcs da muntada naziunala (OPar, CS 451.36). Sin fundament dalla situaziun da partenza effectiva èin descrettas el plan da management las finamiras da svilup ch'ins pren en mira per la zona centrala Parc Adula. Las precisaziuns necessarias per contonscher quellas finamiras sco era ils avis per realisar las prescripziuns ella zona centrala èin indicadas en cefra V; els cuntegnan specialmeins era divergenzas lubidas el senn dad art. 17, alinea 2 OPar.
2. Davart midadas eventualas dil reglament d'utilisaziun decida la radunonza da delegai (artechel 10 alinea 2 ct. c statuts). Ei restan resalvadas midadas dallas leschas federalas e cantunalas.

III. Realisaziun: Collaboraziun, contracts, indemnizaziuns

1. Sco purtadra dil parc èi l'Uniun Parc Adula cumpetenta pil menaschi e la garanzia da qualidad dil parc naziunal (art. 25 OPar, cump. spec. era art. 2 statuts e cefra 6 contract dil parc). Quell'incumbensa pretenda ina stretga collaboraziun cullas singulas vischnauncas participadas ed ils differents uffecis cantunals las qualas/ils quals restan era cumpetents ella zona centrala d'exequir lur incumbensas attribuidas ad ellas/els conform alla lescha (p. ex. manteniment dallas sendas, dar ora patentas per cavar cristallas, survigilanza da catscha e pesca, survigilanza forestala). Ella zona centrala èi plinavon necessaria ina collaboraziun specialmeins stretga cullas gruppas d'utilisaders, sco en special proprietaris e cultivaders dallas alps e dallas camonas cun access public sco era culs proprietaris da baghetgs ed stabiliments privats.

2. La rolla dalla purtadra dil parc pretenda da fixar contracts cun differents privats ed autoritads participai. Talas cunvegns da cooperaziun ein previdas p. ex. ella sparta dalla survigilanza dil parc (survigilanza da catscha e da pesca, armasuisse) e per circumscriber concepts da menaschi per las alps. Cunvegns da cooperaziun ein era previdas cun differents purtaders da prestaziuns, en emprema lingia ellas spartas informaziun, menar ils hosps ed educaziun ambientala sco era per observar e registrar tenor il concept da monitoring differents indicaturs dil svilup ella zona centrala.
3. Ina renunzia d'utilisaziun che sedat cumprovadamein a proprietaris respectiv cultivaders tras fundar e gestiunar ina zona centrala ei d'indemnisar. Da cuminonza culs cantuns s'engascha la purtadra dil parc per sligaziuns commensuradas.

IV. Publicaziun

1. Ella procedura da fixaziun
 - 1.1 Quest reglament d'utilisaziun vegn communicaus publicamein ellas vischnauncas pertuccadas ensemen culla revisiun dalla planisaziun d'utilisaziun (publicaziun el Fegl official) ed ellas canzlias communalas sa vegnir priu envesta en el duront las uras d'avertura usitadas. Plinavon eis el publicaus sut www.parcadula.ch.
 - 1.2 Singulas determinaziuns – sco plans directivs, territori cun asil federal da catscha, plans da svilup forestal ni era il scamond da pescar – succedan separadamein tras ils uffecis responsabels tenor las disposiziuns legalas vertentas e cullas proceduras ch'ein previdas persuerter. Aschinavon ch'igl ei pusseivel vegnan questas proceduras coordinadas cullas proceduras per determinar la planisaziun d'utilisaziun dalla zona centrala (oravontut il termin dalla publicaziun e pusseivladads simultanas e coordinadas da contestar).
2. Ella fasa da menaschi
 - 2.1 Cun differents mieds adattai renda la purtadra dil parc attent la populaziun ed ils visitaders allas reglas da secuntener ch'ein da risguardar ella zona centrala.
 - 2.2 La reit da sendas e rutas dil parc ei descretta en cartas, guides e sin paginas d'internet dils pli variants editurs e purschiders. Naven dall'entschatta dalla fasa da menaschi ha la reit da sendas e rutas dil parc descretta en cefra V./1. prioritad. La purtadra dil parc pren las mesiras necessarias da publicar informaziuns claras ed ei premurada d'adattar e signar las publicaziuns menziunadas cun indicaziuns davart la zona centrala Parc Adula.

V. Applicaziun conforma al parc dad art. 17 OPar

1. Sendas e rutas dil parc (art. 17 alinea 1 lit. a OPar)

1.1 Camond da senda

- a. Ella zona centrala astgan ins ir mo sillas sendas e rutas alpinas dil parc ch'eiin previdas persuentar (camond da senda). Igl access alla zona centrala ei garantida igl entir onn, differenziau tenor stad ed unviern. Egl areal dallas plazzas da tir militaricas sedrezza igl access supplementarmein tenor las publicaziuns corrispudentas dil DDPS (Departament federal da defensiun, protecziun dalla populaziun e sport).
- b. Ils proprietaris e cultivaders dallas alps, dallas camonas per visitaders e dils baghetgs e stabiliments cun garanzia dils dretgs aquistai sco era ulteriuras persunas ch'eiin legitimadas specialmein e gruppas da persunas (sco pasturs, guardiaselvaschinas, rangers, cavacristallas patentai e persunas che lavuran vid in project lubius dall'Uniun-purtadra) san semover ordeifer il scamond da bandunar sendas e vias, aschinavon che quei ei objectiv necessari per exequir lur lavur.

1.2 Sendas, rutas alpinas dil parc e zonas da dimora la stad

- a. Las sendas ein marcadadas ed ins astga buca bandunar ellas.
- b. Sillas rutas alpinas dil parc eis ei dad ir aschia sco quei che la purtadra dil parc ha descret ellas.
- c. Sco zonas da dimora ein indicadas surfatschas sillas qualas ils visitaders san semover libramein. En divergenza tier cifra V./1.1/b. da quest reglament eis ei lubiu da far bogn en zonas da dimora. Zavradas ein:
 - surfatschas entuorn camonas cun access public;
 - surfatschas sin puncts da survesta ed en loghens che s'adatteschan specialmein per observar selvaschinas ni per restar pli ditg;
 - secturs nua ch'igl ei lubiu da reiver (areal da sport ed exercezis ordeifer las rutas alpinas dil parc).

Annexa B1: Sendas, rutas alpinas dil parc e zonas da dimora la stad

1.3 Rutas alpinas dil parc igl unviern

Sillas rutas alpinas dil parc igl unviern eis ei dad ir aschia sco quei che la purtadra dil parc ha descret ellas.

Annexa B2: Rutas alpinas dil parc igl unviern

2. Accumpignament d'animals (art. 17 alinea 1 lit. a OPar)

2.1 Igl accumpignament d'animals ei da principi scumandau.

- 2.2 Duront il menaschi dallas alps e dallas camonas cun access public eis ei lubiu da tener tgauns da schurmetg da muntaneras sco era tgauns da camona. Aschinavon ch'igl intent dalla lavur pretenda, vala negin camond da corda.
- 2.3 Ils proprietaris da baghetgs cun garanzia dils dretgs aquistai el senn da cefra V./4.1/a astgan prender cun tras la zona centrala lur agen tgaun silla senda pli cuorta – e quei aschinavon ch'igl ei pusseivel sillas sendas e rutas dil parc fixadas tenor aschunta B1 – naven dil cunfin dalla zona centrala tochen tiel baghetg. Ils tgauns ston vegnir menai ed esser ligiai ora el liber trasora vid la corda. Quella excepziun vala explicit buca per hosps dils proprietaris dil baghetg ni per fittaders.
- 2.4 Sillas sendas marcadas ein animals da sauma lubi pil transport da material, quei aschinavon che quei ei reglau en ina cunvegna da cooperaziun denter la purtadra dil parc ed ils proprietaris dallas utilisaziuns corrispundentas.

3. Vehichels e vehichels aviatics (art. 17 alinea 1 lit. b e c OPar)

3.1 Principi

Ella zona centrala eis ei da principi scumandau da carrar cun vehichels da scadin gener sco era da sesalzar, setschentar e sgular surora cun vehichels aviatics da tuts gener.

3.2 Transports per il provediment ordinari

- a. Il consentiment da carrar sin vias e sendas sco era da sgular cun helicopter pil provediment d'utilisaziuns ch'ein lubidas ella zona centrala sedrezza tenor il concept da menaschi dil stabiliment pertuccau (oravontut alps e camonas cun access public) ni tenor igl inventari per baghetgs e stabiliments tenor cefra V.4.3.
- b. La purtadra dil parc sustegn ils proprietaris e gestiunaris dils stabiliments pertuccai enten optimar ils transports necessaris; ils detagls vegnan fixai cun contract en concepts da menaschi ni sebasond sigl inventari per baghetgs e stabiliments tenor cefra V./4.3.

3.3 Transports extraordinaris

- a. Per spindrar carstgauns ein lubi transports cun mieds ch'ein adattai da cass tier cass.
- b. Transports per spindrar animals ni per salvar rauba (p. ex. suenter eveniments extraordinaris dalla natira) succedan tenor la pratica ed en cunvegnientscha cullas autoritads cumpetentas (survigilonza da catscha e forestala, administraziun agricola, vischnaucas).

3.4 Aviatica en special

Per l'aviatica ella zona centrala ein oravontut art. 17 alinea 4 OParcs sco era l'ordinaziun davart las setschentadas ora el liber (AuLaV, SR 748.132.3) decisivs. Per etablar in monitoring adattau procura la purtadra dil parc en collaboraziun cullas autoritads cumpetentas per ina documentaziun dils sgols da helicopter.

4. Edificis e stabiliments (art. 17 alinea 1 lit. d ed alinea 3 OPar)

4.1 Protecziun dil possess

- a. Edificis e stabiliments che existan legalmein il mument ch'il parc vegn fundaus e ch'ei utilisabels conform a lur definiziun han schurmetg d'inventari tenor art. 17 alinea 3 constr. 1 OPar.
- b. Edificis e stabiliments cun schurmetg d'inventari astgan vegnir manteni e duvrai conform alla fuorma lubida entochen ussa. Per scadina midada che survarga il spir manteniment drova ei ina lubientscha. La purtadra dil parc sustegn ils proprietaris enten optimar las utilisaziuns pertuccadas cugl aspect alla persistenza, oravontut concernent migliuraments ellas spartas dil provediment e dalla dismessa inclus l'energia.
- c. Ei in edificis ni stabiliment existent buca egl interess public, eis el d'allontanar cu la caschun seporscha (art. 17 alinea 3 constr. 2 OPar). Aschiditg ch'in edificis ni stabiliment ha schurmetg d'inventari tenor lit. a e tal vegn manteni sulettamein conform a lit. b, survargan ils interess privats. En tals cass ei l'allontanaziun mo pusseivla sefundond sin ina cunvegna corrispudenta cun contract ni sin ina expropriaziun legala e formala cun indemnizaziun cumpleina.
- d. Edificis e stabiliments ch'ei il mument dalla fundaziun dil parc buca pli utilisabels conform a lur definiziun (ruinas), dueien vegnir disfatgs per regla sulettamein aschinavon che quei ei necessaris per motivs dil dretg digl ambient, dalla tecnica da segirtad ni dall'estetica. Il medem vala per edificis e stabiliments ch'ins ha dau si duront la fasa da menaschi e schau ir en muschna.

4.2 Edificis e stabiliments conforms alla zona centrala

- a. Edificis e stabiliments ein conforms alla zona centrala sch'els han tenor concept dil parc (plan da management) ina funcziun el menaschi dil parc nazional. Quei pertucca camonas cun access public, edificis e stabiliments per l'alpegiaziun sco era stabiliments en connex cun menar ils visitaders ni per l'informaziun e l'educaziun ambientala.
- b. La lubientscha per midadas da construcziun e midadas parzialas dall'utilisaziun da camonas existentas e baghetgs d'alpegiaziun (inclus baghetgs novs cumpletta e baghetgs novs remplazzai) vegn giudicada sefundond sils concepts da menaschi corrispudents.

4.3 Inventari

- a. La purtadra dil parc meina in inventari davart ils edificis e stabiliments ella zona centrala. Per mintga object cuntegn quel indicaziuns minimalas davart las relaziuns da proprietad, in extract dil register funsil ed ina documentaziun fotografica cugl aspect exteriur dil baghetg sco era dil terren entuorn. Cumpletont leutier cuntegn igl inventari ina descripziun dall'avertura (access, provediment, dismessa) ch'ei definius culs proprietaris e garantius, sch'ei fa da basegns, cun ina cunvegna da cooperaziun. Aschiditg ch'igl inventari ei buca avonmaun includa l'utilisaziun lubida tenor cefra V.4.1/b era l'utilisaziun objectiva dil contuorn exequida entochen lu, sco pastg segau, seiv e diever dalla lenna ella proxima vischinonza.
- b. Igl inventari illustrescha silmeins la situaziun da partenza (retscherca nulla) e cuntegn indicaziuns tier il svilup ch'ins ha en mira. Duront il menaschi dil parc vegn el actualisau silmeins mintga quater onns aschia ch'el sa survir sco basa per mesiras e projects dalla mintgamai proxima perioda da program.

5. Modificaziuns dil terren (art. 17 alinea 1 lit. d OPar)

- a. Igl ei da principi scumandau da far midaments vid il terren.
- b. Ei restan resalvadas:
 - Mesiras ella norma d'in project da perscruttaziun lubiu inclus las disposiziuns davart il cavar cristallas (cefra V.10.2);
 - Mesiras suenter eveniments extraordinaris dalla natira, aschinavon ch'ellas surveschan a reconstruir la reit da sendas ni d'edificis ch'ei conforms alla zona centrala (cefras V./1.2 a e 4.2 a), ni sch'ellas ein indispensablas per evitar ni reparar donns considerabels vi da valurs materialas.

6. Utilisaziun agricola (art. 17 alinea 1 lit. e OPar)

6.1 Perimeter da pascular e concept da menaschi

- a. L'utilisaziun agricola ei lubida mo per menaschis d'alpegiaziun e sin surfatschas cunfinadas claramain. Per garantir ch'ei vegni seteniu vid il perimeter da pasculaziun determinau (surfatschas d'alpegiaziun lubidas) ston muntaneras ni muvels vegnir surveglai respectiv pertgirai sufficientamein.

Annexa C: Perimeter da pascular

- b. Il concept da menaschi regla, sebasond sil plan dalla cultivaziun, tenor ordinaziun davart l'alpegiaziun (SöBV, SR 910.133), era las ulteriuras parts dil menaschi, oravontut las pretensiuns pils edificis e lur utilisaziuns sco era il provediment (traffic, provediment e dismessa) e funcziuns eventualas dalla singula alp per visitaders (ustria, informaziun ed educaziun ambientala).
- c. Ils proprietaris e la purtadra dil parc segireschan il concept da menaschi cun ina cunvegna da cooperaziun. Enten elaborar in concept da menaschi ein ils gestiunaris dallas alps ed ils uffecis cantunals cumpetents d'integrar accuratamein.
- d. Sil pli tard dus onns suenter che l'emprema fasa da menaschi ha entschiet, han tuttas alps cun stabiliments da menaschi ella zona centrala concepts da menaschi.

6.2 Midada dil perimeter da pasculaziun e dils concepts da menaschi

- a. Finamira eis ei da reducir ils perimeters dalla pasculaziun ella dimensiun d'in quart dalla surfatscha dalla zona centrala (situaziun da partenza) el decuors dil menaschi dil parc sin 15% a liunga vesta.
- b. Vegn in'alp buca cargada duas stads ina suenter l'otra, vegn il concept da menaschi examinaus e la cunvegna da cooperaziun adattada sche necessari.
- c. Naven dall'entschatta dall'emprema fasa da menaschi ein utilisablas exclusivamein mo las surfatschas da pastira indicadas ell'annexa C. Engrondaziuns dallas surfatschas da pascular e dallas cargadas normalas ein exclusas. Per reducziuns futuras dallas surfatschas da pascular ni dallas cargadas normalas vegnan ils proprietaris indemnissai, per reducziuns futuras dallas cargadas normalas ils cultivaders.

7. Uaul (art. 16 alinea 3 e 17 alinea 1 lit. e OPar)

7.1 Surfatscha d'uaul sut il cunfin d'uaul (art. 16 alinea 3 OPar)

A media e liunga vesta ein da garantir avunda surfatschas d'uaul da qualidad sufficienta. Las surfatschas actualas che mauncan san vegnir gudignadas tras l'engrondaziun dalla zona centrala ni cun dar si la pasculaziun da surfatschas potenzialas d'uaul. Finamira per l'emprema fasa da menaschi eis ei da saver mussar ora 3 km² ulteriuras surfatschas d'uaul respectiv surfatscha sillas qualas igl uaul sa sviluppar libramein (surfatschas da potenzial). Mesiras concretas respectiv singulas etappas dall'engrondaziun necessaria sut il cunfin d'uaul vegnan fixadas, accordadas sillas ulteriuras utilisaziuns ella zona centrala, ella cunvegna dil program da quater onns.

7.2 Utilisaziun forestala (art. 17 alinea 1 lit. e OPar)

a. L'utilisaziun forestala ei scumandada da principi.

b. Ei restan resalvadas:

- Las mesiras necessarias per impedir consequenzas negativas sin surfatschas ordeifer la zona centrala tras eveniments sco incendis d'uaul, multiplicaziun en massa dil bau-scorsa, stuppadas da vallettas e canals tras bovas da crappa e lavinas.
- Mesiras da manteniment en uauls da schurmetg: el perimeter digl uaul da schurmetg ha la funcziun da schurmetg prioritad. La surposiziun d'ina zona centrala cun in uaul da schurmetg ei pussevla sut la cundiziun che las intervenziuns ch'ei necessarias per mantener la funcziun da schurmetg cunterfetschien buca allas pretensiuns tenor art. 17 OParcs. Leutier ein necessaris in giudicament detagliu dallas rescas sco era ina valetaziun dils interess tras las autoritads cumpetentas.
- L'utilisaziun da pastiras sin singulas surfatschas ch'ei cunfinadas claramein tenor annexa C (pastiras d'uaul enteifer il perimeter da pasculaziun).

8. Pesca (art. 17 alinea 1 lit. f OPar)

a. La pesca ei scumandada sigl entir territori dalla zona centrala.

b. Tier uals che van suentar il cunfin dalla zona centrala astga vegnir pescau naven dalla riva dalla zona circumdonta.

c. La relaziun cun specias jastras ellas auas dalla zona centrala defineschan ils uffecis cantunals cumpetents en cunvegrientscha cugl UFAM.

9. Catscha (art. 17. alinea 1 lit. f OPar)

9.1 L'entira zona centrala vegn determinada sco asil federal da catscha.

Annexa D: Parts digl asil da catscha cun schurmetg integral e parzial

9.2 Mesiras per limitar ils effectivs da specias lubidas per la catscha ein admessas senza audiziun preliminar digl UFAM mo ellas parts digl asil da catscha cun schurmetg parzial e mo tier la tscharva. En cass excepziunals e cun consentiment digl UFAM san vegnir regulai ils effectivs da tscharvas era ellas parts digl asil da catscha cun schurmetg integral. Las prelevaziuns necessarias ston haver il caracter da catschas specialas e correspunder allas suandontas pretensiuns: limitaziun da temps e liug, plan da sittar detagliau, cerchel da persunas limitau cun lubientscha speciala, controlla da success sco era trasparenza viers la putadra dil parc e la confederaziun.

9.3 Sittar animals malsauns e blessai per motivs sanitar (protecziun d'animals e cumbat d'epidemias) e singuls siets da controlla (screening per la controlla sanitar dils effectivs) succedan egl entir asil da catscha tras la survigilonza cantunala da catscha.

9.4 La prelevaziun da capricorns ella zona centrala ei lubida mo excepziunalmein sefundond sin in plan da sittar ch'igl UFAM ha approbau tenor l'ordinaziun federala davart la regulaziun dils effectivs da capricorns (ORC, CS 922.27) e tenor art. 17 alinea 2 OPar. La prelevaziun da capricorns ei da limitar sin maximal 10% dalla surfatscha dalla zona centrala.

9.5 Encunter donns dils predaturs gronds ein da principi lubidas mo mesiras preventivas, oravontut mesiras ella planisaziun d'alpegiaziun e mesiras el schurmetg dallas muntaneras. Prelevaziuns ella zona centrala ein buca pusseivlas tenor art. 8 e 9 OAF (ordinaziun davart ils asils federals da selvaschina, CS 922.31) (limitaziun sin specias d'animals lubi per la catscha).

10. Rimnar (art. 17 alinea 1 lit. g OPar)

10.1 Principi

a. Rimnar crappa e minerals, fossils, plontas e bulius sco era pigliar animals ei da principi scumandau.

b. Ei restan resalvadas mesiras che succedan en connex cun in project da perscruttaziun lubiu sco era las disposiziuns davart il cavar cristallas.

10.2 Cavar cristallas

a. En divergenza dil scamond da rimnar ei il cavar cristallas lubiu parzialmein cun observar las cundiziuns suandontas.

b. La zona centrala vegn repartida en treis tips da territori nua ch'il cavar cristallas ei scumandau cumplet (zona I) ni nua che quei ei lubiu sut premissas limitadas sco menziunau en lit. c (zonas II e III).

Annexa E: Repartiziun dil territori per cavar cristallas

c. Sper las limitaziuns da liug e temps tenor annexa E ein las suandontas premissas e cundiziuns da respectar:

- Ina registraziun supplementara ei necessaria per cavar cristallas els territoris dall'entira zona centrala ch'ei dai libers per quei intent durant maximal 30 dis e mo per possessurs da patentas annualas (vischnaunca Lumnezia (Vrin): patenta jamnila).

- Sulettamein lubiu aschinavon che la cozza dalla vegetaziun serrada vegn buca destruida (grop aviert e garveras).
 - Cun dar si il fuorn: Schar anavos il liug da cavar ella situaziun oriunda.
 - Ascensiun e descensiun, aschinavon che quei ei pusseivel, sillas sendas e rutas definidas tenor annexa B1.
 - Lubi ein mo uaffens ed isaglia a maun (neginas maschinas e material explosiv).
 - Anfladas pli grondas san vegnir transportadas cul helicopter sulettamein cun lubientscha dalla purtadra dil parc.
 - Menar ina carta d'annunzia cun indicaziun dils dis da lavur, ils loghens da cavar e las anfladas (qualitad e grondezia).
 - Obligaziun da metter a disposiziun alla perscruttaziun scientifica e per exposiziuns las anfladas ord la zona centrala.
- d. Las activitads da rimnar dils cavacristallas e las consequenzas da quellas documentescha la purtadra dil parc da maniera complessiva, ella evaluescha ellas en connex cul concept da perscruttaziun e monitoring e suttametta ellas per l'expertisa alla cumissiun da perscruttaziun. Per territoris nua ch'il svilup liber dalla natira vegn restrenschiu encunter tuttas aspectativas, ni nua ch'ins sto temer objectivamein e da niev restricziuns, ei il cavar cristallas da reglar correspondentamein da niev, mintgamai all'entschatta d'ina nova fasa da menaschi.
- e. L'activitad da cavar cristallas vegn contingentada ils emprems quater onns naven dall'emprema fasa da menaschi. Quella contingentaziun suonda el detagl els suandonts treis pass:
- Naven dall'entschatta dalla fasa da menaschi (2018): Registraziun dallas activitads da cavar cristallas, sefundond sillas cartas d'annunzia, tras las singulas vischnauncas grischunas respectiv dil cantun Tessin.
 - Il tierz onn suenter l'entschatta dall'emprema fasa da menaschi (2020): 1. Valetaziun dall'activitad da cavar cristallas 2018/19 sillas surfatschas dalla zona centrala dallas singulas vischnauncas, e quei aschibein ord la perspectiva quantitativa (frequenza e cuoz dall'activitad da cavar cristallas) sco era qualitativa (risguardond la sensibilitad dils loghens concrets dils fuorns elaborai); 2. Determinaziun dils contingents per mintga vischnaunca grischuna e pil cantun Tessin (risguardond la situaziun speciala ad Olivone) pils dus onns che suondan (2020/21); Definiziun dalla finamira da reducziun necessaria a liunga vesta.
 - Naven da 2022: Determinaziun per dus onns dils contingents risguardond la finamira dalla reducziun.

11. Ulteriuras reglas da secuntener ella zona centrala

- a. Schar star negins rumians
- b. Buca far bogn en lags ed uals; ellas zonas da dimora eis ei lubiu da far bogn tenor cefra V./1.2/c
- c. Buca far fiug
- d. Buca pernottar ora el liber (scumandau da bivacar e campar)

12. Signalisaziun

Persunas e gruppas da persunas che ston semover ella zona centrala pervia da lur funcziun autruisa che tenor las reglaziuns generalas vertentas per visitaders, ston esser marcadas enten exequir lur activitad speciala, e quei tenor la moda e maniera cunvegnida culla purtadra dil parc. En cass da basegns ston ellas mussar lur legitimaziun (attest da survetsch, patentia da cavar cristallas ni semegliontas).

Annexas tier il reglament d'utilisaziun

- A Plan general zona centrala
- B1 Sendas, rutas dil parc alpinas e secturs da dimora la stad
- B2 Rutas alpinas dil parc igl unviern
- C Perimeter da pasculaziun
- D Parts dil territori scumandau per la catscha cun protecziun integrala e parziala
- E Repartiziun dil territori per cavar cristallas